

100 година

Број 1.

Котор, четвртак 23. јануара 1908.

Год. I.

Котор, 22. јануар, 1908.

Другаче је да се изјасни,
Другаче је да ми се изјасни!
(Борис Вифона)

Его мал да не читав нијес, како Боква
Которска у сваком погледу онада. И ако
је у томе дијелена судбину Далмације.

вишак
посла
све је
тишти
руше
Боква
И
Боква
исти
Б
умити
положа
ство
да је
тражи
сност
Народ
који је
доша

малачкио и занокон онајо: разбржео се
по свијету; најбоља му снага — свијет
малачкио —, имустица онајошта већном
да навијек.

Превуштање рођене груде судбине
нико неће одобрити. Али ко може да пре-
кори с тога овај преконом борбом изму-
чени народ, који је на своје очне видело,
да му је свуда боље него код куће, а да
у његовом завичају и посљедњи синтис
боље жини од рођеног сина.

Посматрајући правике у Бокви набе
се додуше доста жалосних појава, да које

Али Боква још није себи издигла, а
народу гину само од своје руке. Док ње-
зини зашто није — потекло из — несташине
жнотних ујета и некавалства њезиних
сина, они још живи и може да жини.
Да је то збоља тако, огледа се у поја-
вама посљедних година. Према је тра-

Али највећи ће се успјех постићи, кад
у раду буду судјеловати не само Боквали
на дому већ и Боквали на страни.

Она неуцјенима людоси снага, која је
сада распорена по свијету, мора да се
постепено поврати рођеној грудни. То је
ујет, да се Боква очува Боквалу, да про-

**100 ГОДИНА ОД ПОКРЕТАЊА ЛИСТА
БОКА: гласник за опће интересе Боквеља
1908/1909.**

*Градска библиотеке и читаоница Херцег-Нови
29.10. до 08.11.2008.*

“Ако је дакле Боква, талико издржао,
зашто да сада остане скривених рука,
кад му је у земљу глебород?”

Зашто да се баш сада показе сла-
бићен, кад му је читав нијес патња по-
казало, колико је јан?

Чему да бани у трије друже своје
понајбоље: понос, народну свијест, за-
држаност, истрајност и прегалаштво, који
се је обринуо? Зашто да њим не провриш
пут напредном новом жиноту?
Чему би пустио, да зачињу плодови
тако тешико стечене побједи?

меда планирао је мећ и вичер да се
привоче. До скоро ће почети да увукује
душну, треба ичело не само да рад већ
и да обрину.

Паља да се створе на дому ујети,
како да њим браћа из даљева свијета мало
по мало добију поузданка у бољу будућ-
ност снага зинија: да се обновијете о
сваему; да помогну посло; да постепено
судјелују у раду; да своје силе ставе на
услугу преворода; да вају и амо унјете
за свој напредни, можда и боље него у
туђини.

БОКА

(ГЛАСНИК ЗА ОПЋЕ ИНТЕРЕСЕ БОКЕЉА).

БОКА

Новине имају снажан и многострук утицај на јавни живот и формирање јавног мњења. У вријеме када нијесу постојали: радио, телевизија и интернет, утицај новина, као јединог медија, био је доминантан. Хегел је навику читања дневне штампе назвао „лаичка јутарња молитва“. Посредством новина читалац добија сазнања из различитих сфера друштвеног живота: политике, привреде, културе и актуелне информације од локалног до међународног нивоа. И онда када су у „ливреји“, субвенционисане да би заступале становишта државе као инструмент за манипулсање јавним мњењем, када власт ригорозно примјењује цензуру и када власник креира уређивачку политику, према својим потребама и интересима, новине представљају слику времена у којем излазе. Значајан су извор за истраживаче, некад чак једини. Дешава се да о значајним догађајима, или личностима, не постоји архивска грађа, или неки други писани траг, изузев новинских текстова, које, у том случају, треба користити са великом опрезношћу.

И лист Бока: *гласник за опће интереса Бокеља* слика је времена у којем је излазио и незаобилазан извор за истраживаче. Убрзо након оснивања

Акционарског друштва Бокешка штампарија у Котору, неколико угледних Бокеља покренули су лист Боку, првијенац бокељске журналистике, који је почео да излази 23. јануара 1908. године. До броја 52 Лист је излазио седмично (четвртком), а надаље, два пута седмично (сриједом и суботом). Престао је да излази 30. децембра 1909. године, објављивањем 153. броја. Писма, ћирилица и латиница, равноправно су заступљена. У 28. броју налазимо податак о тиражу: „... лист Боку прима преко хиљаду честитих Бокеља и на дому и на страни“, што је значајан број и веома важно сазнање да су претплатници били и Бокељи исељеници, који се повремено јављају у рубрики Дописи.

Издавач Листа био је *гр Филип Лазаревић*, а први одговорни уредник *гр Рудолф Сарделић*. Почев од 99. броја, када је Лист преузела Српска народна организација у Боки, за издавача и одговорног уредника именован је *Душан Вукасовић*. На првој сједници, Главни одбор, између осталог, закључио је, у договору „...са досадањим власницима листа „Бока“ да га преузме као свој орган“.

Уводник 1. броја оцена је општег стању у Боки Которској и образложење потребе покре-

тања Листа. „Ето мал да не читав вијек, како Бока Которска у сваком погледу опада. И ако је у томе дијелила судбину Далмације, ипак су ударци били тежи и бројнији, а посљедице осјетљивије. Ко би испричао све јаде, који су овај крај задешили? Статистика исељавања најрјечитије говори, а рушевине најбоље свједоче, што је негда Бока била, а на што је спала...“

Потреба нас је таког рада побудила; пресудност часа одлучила; а досадањи макар и скромни успјеси осоколили, да издавањем овог листа послужимо замисли, да се Бока препороди удруженим радом својих синова на дому и по свијету око свих грана народног добра и тим очува роду.

Гдје је било снаге, да се читав вијек патња и кушња издржи, ту мора бити и људи кадрих да сакују сами себи нову срећу. Код њих ће наћи одзива поклич: Браћо Бокељи! Удружите се и радите!“ (Бр. 1/1908., стр.1)

Крајем децембра, дакле, након готово годину дана излажења, уредништво се први пут обратило читаоцима. Критике на рачун Листа, највјероватније су биле повод да и уредништво критички сагледа свој годишњи рад и образложи извјесне промјене у уређивачкој

ПОДЛИСТАК

Говор професора Стевана Миџора

Нешто о Србима на мору.

Из „Летописа“ Матиче Српске од године 1832. (Сарџистак).

Бока и Бокељи.

Од 7 Сине Матауџа.
Препеванима из „Книге за миса“ 1833.

Опис Боке; знације појесничке напомене и статистички подаци.

Држави је киченим језиком описа Боку, али због мноштва речи и изрека из бокељског наречја, негов је опис, на многим местима, слабо разумљив источним Србима. Осим тога, због неке главне грешке, да буде путник, иако, ктео да својим близим заочај, него је, оне природне лепоте и неке појесничке описе бокељске. То се види по томе, што је, заједнице уставља на местима и појавља, гра, као Бокеља, највише заједнице и што, а. Не ће, даље, бити наведено, да се, јошше киченим језиком, са киченим, остали и да се читавим променом, због, Али, омет, ише сукопа, тлау.

Слово

на нарастосу, одржаном у Ораховачкој парохији св. Георгија за повој луше Милоша И. Вукасиновића.

Тужни збори!

из далеке Америке

Шквирин (sciviano, писар) или каплануи (pilotto), друга персона на броду, мора такође знати што и капетан, јер у случају...

Соломунова поука.

Од Миковића.

Ка' зјеницу ока свога
Држ' настаје сине, моје:
При плочи их срца свежи
И на прсте руке своје!

ПОДЛИСТАК

СЛАВУЈ И РУЖА

Преча, написао Оскар Валде

Степан Митров Љубиша
Утисци и Успомене

Теодр Стефановић Вилоски.

Било сам још малић, кад сам пр...

политици. „Жао нам је, што се у потоње вријеме нијесмо могли бавити интензивније ужим питањима наше Боке и Приморја, али тешка времена, која су настала, морала су свратити пажњу на политичку кризу, која је и читав свијет заокупила, а камо ли не наш народ, кога се у првом реду тиче... Ништа није савршено а најмање хоћемо то да кажемо о овом листу. Но ми се надамо, да ће сви искрени пријатељи народног напретка и узети у обзир да је сваки почетак тежак, да су тешке жртве, које намеће издавање листа, а још теже неприлике, које настају из несрећенике стања и омета с десна и лијева... Свакога се задовољити не може, а најмање оне, који само умију оговарати другога који ради и за то што ради, а сами нијесу кадри ништа урадити.“ (Бр. 50/1908., стр. 1)

Након доношења одлуке да Српска народна организација у Боки Которској преузме издавање Листа, у саопштењу за читаоце, које су потписали ос-

нивачи др Филип Лазаревић и др Рудолф Сарделић, се каже: „У име своје и својих другова у раду данас се праштамо са нашим читаоцима, те им у првом реду захваљујемо на помоћи и повјерењу а нарочито на добротни, којом су разумијевајући потешкоће праштали недостатке, опажане на уређивању листа. Они су нас тим задужили а уједно и добар примјер дали, да се уважаје, е смо слаби и немоћни, да од једне све не иде, а да не треба почетника осудити, с погрешака већ га соколити на бољи рад. На томе им хвала, јер су тим много допринијели, да су се наше опће прилике данас и средиле...Сада сматрамо својом дужношћу, да свима Бокељима препоручимо најтоплије, да унапријед својски и одушевљено потпомогну овај лист, као једну од главних полуга нашег опћег напретка. Нека га подржавају као и сваку другу нашу опћу установу. Ако је кога до сада што пријечило, да буде пријатељ листа, та препона сада сасвим отпада, пошто је

лист постао опћим споразумом орган заједничког рада“.

(Бр.98/1909.,стр.1)
Новоименовано уредништво читаоцима кратко представља концепт будуће уређивачке политике у Уводнику наредног 99. броја: „...Програм је Боке оно исто, што је и задаћа одбора српске народне организације - претежно економске нарави – јер су нам по духу времена ова питања постала животна питања... Поред овог задатка економске нарави неће се изгубити из вида ни политичка питања, која засијецају у интересе нашега народа.

Нећемо се бавити политиком вишег стила, јер је у великим питањима наш глас одвећ слаб. Давати ћемо само мишљења и одушка нашим осјећањима у националним питањима, према потреби устајати на одбрану народних интереса и заговарати начело народног јединства Срба и Хрвата... Истакнута начела већ по себе јамче, да наш лист неће бити срество, преко којег се

Друго издање.

БОКА

ГЛАСНИК ЗА ОПШЕ ИНТЕРЕСЕ БОКЕЛА.

Број 51.

Котор, четвртак 25. децембра (6. јануара) 1910.

„БОКА“ ПУШТА СВАКИ ПИШТА И ОГЛАСИ ШАЉУ А РУКС ПИШТИТЕ „БОКА“ У КОТОС АДРЕСА ЗА ТЕЛЕГРАМ: КОТОСКО БРОЈ 96.111 и К. ПОШТАРСКА ПРИБИЛИШТА БРОЈА ТАКОЈЕР И САРСКА ШТАМПА ЈЕ „БОКА“ НА 10 30 ОСТ ОГЛАСИ ТАКОЈЕР СЕ 12 ДОПРЕ ПИШТЕ СКА ДОПРЕ ПИШТЕ СКА

Словенски Турнистик.

Протекло је већ лијепи низ година, да се у Златном Прагу мадање сваке године приређују свечаности, из којих све више изабира свесловенски дух. Зар Словени могу бити захвални Чесима, ипак и прилику не пропуштају, чикакву поразе, како би се за стварну узаринност корак унапријед чком словенски кор

Божид.

Једна од наших бројних **Zemljišne knjige.**

neurednost zemljišnih knjiga. Skoro nen guće bilo bi nabrojiti sve zlo izbija, a i bod

Анексија Босне и Херцеговине.

Државно-правни одношај Босне и Херцеговине измијењен је. У сриједу 7. о. м проглашен је манифест царев, у коме с изјављује, **УВОДНИК** да Босна и Херцеговина су суверенсти на Босну и Херцеговину и примјену за ове земље ред наслеђства, који врди једи за цареву кућу. Даље се у мани

имају вентиларити личне зађе-више. Он ће само бити трибуна са које ће се говорити о опћим народним потребама.

Посао којег смо започели, сам се по себи препоручује, те молимо нашу браћу, која су на дому и у туђини, да нам пруже руку помоћи.“ (Бр. 99/1909., стр. 1)

Егзистирање листа Бока: *Гласник за опће интересе Бокела* неопходно је сагледати у контексту: историјских, политичких и социјалних прилика у Боки Которској у другој половини 19. и почетком 20. вијека, које карактерише: учвршћивање моћи аустријске власти, која повећава број жандарма и полицајаца, одобрава пословне концесије и привилегије својим чиновницима и пензионерима и трајно их наставује у Боки, обнавља утврђења, својим бирократским механизмима успорава сваки покушај привредног, просвјетног и културног развоја, што за посљедицу има управо оно незадовољавајуће стање, које је предмет првог

Уводника листа Бока и мотив јачања Покрета за привредни препород Боке. То је вријеме наглашених политичких и националних превирања и масовног исељавања становништва у прекоокеанске земље.

Аустрија је, на цијелој својој територији, примјењивала цензуру у новинарству, како би на најбољи начин утицала на формирање јавног мњења. За листове ван њене територије, чија се уређивачка политика косила са критеријумима ригорозне цензуре, укидала је *postdebit*, односно ускраћивала могућност дистрибуције. Неке листове власт је забрањивала више пута, а понекад пљигенила само појединачне текстове. Уредници су у том случају штампали ванредни број и на мјеста заплијењеног текста, објављивали Рјешење о забрани штампе, или остављали бјелину, што је за власт било компромитујуће. У 21. броју Боке заплијењен је један текст, а за 51. штампано је ванредно издање. Уређивање Листа

одвијало се између настојања да се на најбољи начин заступају: привредна, политичка и национална стремљења народа и ригорозне цензуре, која је имала могућност да га трајно забрани. Зато, сагледавајући Лист у цјелости, и поред неоспорних мањкавости, тешко се могу прихватити приговори да је био лојалан режиму.

Сва збивања у Боки Лист је веома помно пратио, али је и врло вјеродостојно своје читаоце информисао и о збивањима ван Боке, у оквиру неколико сталних и пар повремених рубрика: **Уводник, Подлистак, Опћинска самоуправа, Привреда, Просвјета, Политички преглед, Дописи, Домаће вијести, Разне вијести, Наши телеграми**, а последње странице биле су резервисане за **Огласе и рекламе**. Међутим, актуелни догађаји и они од посебног значаја, добијали су простор на страницама Листа и ван установљених рубрика. Концепцијски се није много разликовао од листава који су у то вријеме изла-

Мелиорације у Боки.

али смо, да ће 25. ов

на лицу

Опћински Гласник.

Наша виноград и њихова вијеће опћине

Кад човек се са земљама кукља сајата је.

така, како му земља даје род, како је

тако, како му земља даје род, како је

тако, како му земља даје род, како је

тако, како му земља даје род, како је

тако, како му земља даје род, како је

тако, како му земља даје род, како је

Prosvjeta.

реформе, са становишта социјалне педагогике

Привреда.

Задруге за воде

ПРИВРЕДА

зили у окружењу.

Предмет водне колумне Недјељника јесте значајна тема, или догађај који је обиљежи вријеме између публикавања два броја, односно питање од посебног значаја за регију и њене житеље: мотив покретања Листа и промјене у уређивачкој политици и организацији, оснивање привредних и културних друштава, задругарство, тежак положај исељеника и последице исељавања, актуелни унутрашњополитички догађаји, иступања и интерпелације бокељских посланика у Царевинском вијећу, питања односа власти према народним захтјевима и потребама, проблематика актуелних међудржавних односа, анексија Босне и Херцеговине, која је за последицу имала компликовање у међународним односима, устоличење епископа Епархије бококоторско-дубровачке и спичанске *Досишеја Јовића*, значај и обиљежавање црквених празника: Савиндана, Видовдана, Божића, Ускрса, Три-

пундана..., незаинтересованост младих нараштаја за позив поморског капетана, несрећеност земљишних књига, почетак развоја туризма, значајни догађаји у култури на ширем простору (500 годишњица Универзитета *Јана Хуса*, Изложба у Златном Прагу)... Уводна колумна потврдила је темељну одредницу уређивачке политике Листа да подстиче привредни, духовни и културни препород Боке Которске.

Подлистак је рубрика у којој се, у наставцима, објављују текстови углавном литерарне садржине, домаћих и страних писаца. Читаоци су имали прилику да се на страницама овог листа упознају са дјелима: *Чехова*, *Вајлда*, *Љубише*, *Машавуља*, *Миковића*... Осим литерарних, у овој рубрици, објављени су и текстови историографског и публицистичког садржаја, говори поводом смрти бокељских првака или важних јубилеја.

Рубрика **Опћинска самоуправа** појављује се у првих двадесетак бројева, а касније

повремено, тематски допуњена рубриком **Опћински гласник**, која доноси кратке информације и закључке са сједница општинских вијећа. Уредништво је сматрало да је општинска управа „главна полуга народног напретка“. „Зато јој намјењујемо нарочити ступац, у коме ће моћи опћинске управе да обавјештавају јавност о свом раду и тим побуде у народу интерес за опћинске послове као и повјерење у помоћ опћина. Даље ће се дати прилика, да се свако важно питање подвргне јавној расправи како би ријешење могло што зрелије бити. Ићи ће се нарочито за тим, да се народу објасни важност опћинске самоуправе за све гране опћинских интереса, да се ојача свијест за аутономију и подигне углед опћина толико према народу, колико према другим чиниоцима. Особита ће се брига употребити да се постигне судјеловање опћина у раду око препорода Боке. Дужност је зато свих Бокеља, који су у стању, а да и најмање

допринесу овим сврхама, да стварним и озбиљним расправама и обавјештењима помогну у овом погледу опћој ствари.“

Од броја 28 уводи се рубрика **Политички преглед** преко које читалац прати: веома живу дипломатску активност поводом кризних политичких дешавања од међународног значаја, извјештаје са Конференције великих сила, одлуке парламената европских држава, унутрашњополитичке проблеме појединих држава, службене и приватне посјете значајних личности...

Рубрике **Разне вјести и Наши телеграми** тематски се поклапају са рубриком Политички преглед, односно представљају кратку најаву тема које ће се публиковати у овој рубрици.

И лист Бока, Рубриком **Расправа у „велеиздајничкој парници“**, придружио се великом броју европских гласила, која су, из дана у дан, пратила дешавања везана за хапшења и монтирани судски процес Ср-

бима, оптуженима за велеиздају. Наиме, на почетку, већина страних листова отворено се ставила на страну оптужнице, да би током судског процеса дошло до потпуног преокрета, а исти листови постали најжешћи заступници оптужених. У завршници судског процеса, стиче се утисак да је баш, медијски притисак имао великог удјела у ослобађању оптужених.

Рубрика Дописи, резервисана за читаоце, прилика је да саопште своје мишљење, или мишљење средине у име које се обраћају, најчешће под псеудонимом: *Ришњанин, Луштинчанин, Један од многих, Б. Муч., П.А.Ж. Бијељанин, Један ошћинар, Буџаклија, Грујица ...* Из броја у број читамо интересантне и понекад необичне приче из свакодневног живота обичног грађанина, критике и похвале везане најчешће за комуналне проблеме: стање задужбина, изградња путева, несташица воде, примједбе на рад поште, примјере добротворних акција, информације о оснивању друшта-

ва бокељских исељеника, али и јасно исказивање подршке народним првацима и посланицима у Царевинском вијећу.

Са посебном пажњом осмишљена је рубрика **Просвјета**. Ријеч је о веома поучним текстовима и информацијама о модерном школству Европе. Говори се о реформи средњих школа, реформи испита зрелости, васпитању дјце изван школе, организацији „дјечијих вртова“ и „забавишта“, а у више наврата читаоци се упознају са теоријом *Фридриха Фребела*, који је како Лист пише „нашао кључ наравном начину васпитања дјце, који иде за тијем, да се упоредо развије дух и тијело дјетета“.

Иако се највећи број уводних тема односи на привредни развој, установљена је и посебна рубрика **Привреда**, што потврђује концепцију и мотиве покретања овог гласила. Читаоци се упознају са искуствима других, говори се о потреби планирања мелиорационих радова, оснивању задруга за

Stigli 31. marta.

Rim. Ministar spoljašnji obećao je ruskom poslaniku rati dunavsko-jadransku željez

Carigrad. Izašla je irada jom dozvoljava transiranje n-ljeznice Austriji.

Beč. Državni došao

Stigli 27. marta.

Beograd 26. Prijestolonasljednik Gjorgje do zatrekao se je prava nasljedstva na prijesto. Stupiče u rusku vojsku.

Beč 26. Rusija je priznala bezuvijetno aneksiju.

Beč 26. Engleska pregovara za formulu izlazak iz Beograda i bar. Aehrenthala. Izgledi su za mirna povoljniji.

НАШИ ТЕЛЕГРАМИ

Beograd, 26. Vijesti izazvala su na prijestolonasljedničku borbu i nezadovoljnost. Ta se borba odigrala u spo-

Beč 8. U ponedjeljak u veče pri ot ženju žandarske patrole iz Srebrenice

Beograd. „Звоно“ јавља да је мини-стар Ерентал изјавио српском посланику у Бечу а гроф Форгач министру Миловановићу, да би најбоље било за очување мира да се ставе у директне преговоре Аустро-Угарска и Србија,

atlovca Patrola ranjen

io je ub Serbes koji je ladoturski neki o

рад - o dolasku 2000 ru-официра у Ца-

Stigli 23. februara

Solun, 22. Turska je vlada ukinula zatvor srpskih škola u kosovskom vilajetu, koji je bio izvršen od srpskih власти.

Сантитаранта, 22. Бојкот је звани-о прекинут.

Beograd, 22. Јутрос је одржан на коме се је протествовао издајничког процеса.

Јављају 5000

воде, затим обртничких и кредитних задруга, у наставцима су објављени текстови о уљарским задругама, маслинарству, „саобраћају странаца“, гајењу свилене бубе...

Осим у рубрици Подлистак теме из културе појављују се спорадично у оквиру других рубрика, или су повод значајни догађаји, годишњице, а најчешће најчешће вјести о смрти познатих писаца и научника. Одлазак значајних личности, попут: Сима Матавуља, Риста Ковачића, Милована Глишића, Силвија Страхимира Крањчевића, Валтиазара Бојишића... лист је пропратио са дужним поштовањем. У кратким освртима прати се рад библиотека у Будви, Херцег-Новом, Рисну... То су углавном информације о именовану управе и организованој културних програма, који су се дешавали поводом празника. Изузетак је текст професора Сивана Миџора, у наставцима, поводом прославе 60-годишњице Српске читаонице у Котору.

Јавна захвалност стална је рубрика и значајан извор података, првенствено, за хроничаре и истраживаче породичних историја, а некад је то прилика да се читаоци обавијесте о својим сународницима, који су живели ван Боке Которске остварили висок положај у друштву, или својој струци.

Задње странице Листа испуњене су рекламама, које на посебан начин илуструју привредну активност у Боки, али читаоцима се представљају и производи и услуге привредних субјеката који дјелују ван територије Боке Которске. Осим пропагандне димензије рекламе су веома интересантне и са графичког аспекта. У овој рубрици најављују се нови бројеви периодичних публикација и књиге, које су тек изашле из штампе. Посебно су интересантни огласи којим се нуде услуге, попут давања часова, љекарских прегледа, тражења пословног партнера и представљају својеврсну берзу рада.

За новинску информацију,

и новине уопште, каже се да трају један дан. Међутим, када послје сто година листамо лист Боку, цетињски Глас Црногорца, новосадску Заставу, задарски Народни лист..., намеће се закључак да све информације, чак и оне које ни у времену настанка нијесу имале посебан значај, временом постају онај дјелић историјског, друштвеног или културног мозаика, понекад неопходан за реконструкцију догађаја из прошлости.

Са временске дистанце од равно сто година, без сумње, можемо закључити да је значај листа Бока вишеструк. Покретање Листа подстакло је интересовање народа да се укључи у јавни живот, да искаже своје мишљење и опредељење о актуелним проблемима друштва у којем живи. Допринијело је бољој обавијештености и упућености читалаца у догађаје унутрашње политике, али и међународних односа, стицању извјесног политичког образовања, сагледавању економске кризе, а у одређеној мјери и

Srbin na svjetskoj utakmici. Neki francuski i engleski listovi registriraju, da će na ovogodišnjoj internacionalnoj utakmici i preplivanju kanala La Manša ... i mladi Srbin, g. Dr. srpskog minist...

Отворење сиротињског дома у Ртцу, У прошлу недјељу отворен је на Ртцу, олом брежуљку између Рисна и мана...

Бање дом за убоге и болне, за бина Димитрија Настићеве године...

Овај до њему је као једном женском. Сваки дан вози се у фи...

у. Дом је солидним по 200...

Домашње вијести.

Бродарско друштво „Бока“. Као што смо већ јавили у прошлу суботу одржана је опćинској дворани у Котору скупштина бродарског друштва...

ДОМАЋЕ ВИЈЕСТИ

стицању сазнања из области културе. И упркос тешким околностима (аустројска управа), Лист је остварио функцију информисања и формирања јавног мњења у Боки Которској почетком 20. вијека, што је свакако и био циљ. Такође, незаобилазан је извор за истраживаче: политичког, управног, привредног, просветног, културног живота, историје цркве, али и истраживаче породичних хроника.

Листу Бока: *гласник за ошће интересе Бокеља* припада значајно мјесто у културној баштини Боке Которске. Иако је излазио у релативно великом тиражу, колико нам је познато, до наших дана сачуван је мали број примјерака, због чега ће свакако бити сврстан у категорију раритета.

Стогодишњица од покретања прве новине значајан је датум у култури Боке Которске и повод да, као власници комплета овог листа, осмислимо изложбу, како би дио свог завичајног фонда, који је предмет

интересовања и привилегија уског круга људи од науке и струке, представили широј публици.

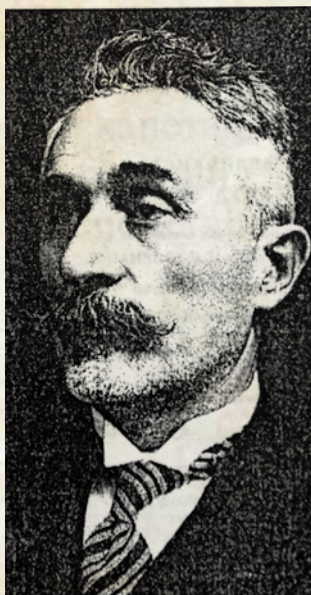
Оригинални комплет Листа, који садржи 153 броја, осамдесетих година је ламиниран и на тај начин заштићен од даљег пропадања, а ових дана у Народној библиотеци Србије завршена је дигитализација. Осим оригиналног комплета, на изложби ћемо представити дигиталну верзију Листа, коју ће убудуће заинтересовани корисници имати на располагању на web site-у ЈУ Градска библиотека и читаоница Херцег-Нови. Бока представља још један наслов придружен дигиталној колекцији завичајне периодике Херцеговске библиотеке, која до сада садржи преко 20000 страница текста.

Трећи сегмент изложбе, поштујући концепцију Листа, осмислили смо као свеобухватно представљање садржаја на 14 ролап паноа, модерно дизајнираних, кроз избор најинтересантнијих тема из свих об-

ласти: политика, међународни односи, привреда, општинска управа, књижевност, култура... За илустровање садржаја на ролап панона користили смо фото прилоге из других наслова завичајне периодике.

Представљање Завичајних библиотечких фондова и Легата увијек има за циљ да скрене пажњу јавности на овај веома значајан сегмент културне баштине, да укаже на потребу комплетирања фондова, предузимања мјера заштите и финансирања веома дуготрајног и скупог конзерваторско-реставраторског третмана, а у циљу популаризовања и доступности свим корисницима, посредством интернета, да афирмише дигитализацију, као савремени модус превођења конвенционалне форме библиотечног материјала у електронску.

Невенка Митровић

Др Филип Лазаревић
(1877-1960), лекар, културни

и привредни прегалац, политичар, а како је примјетио Михаило П. Миљанић, неправедно заборављена личност, која се помиње само на списку љекара – добровољаца у Балканском рату. Потиче из угледне грбаљске породице кнезова и гувернадура.

Школовао се на Цетињу, у Дубровнику, Котору, а студирао, најприје књижевност, а затим медицину у Бечу. По завршетку студија вратио се у Котор и радио као лекар. Али, ангажовао се и на другим пољима рада у жељи да допринесе напретку Боке. Са неколико угледних Бокеља био је оснивач: Српске бокешке штедионице (1905), Прве бокешке глинене индустрије (1905), Бродарског друштва Бока (1906), Бокешке штампарије (1907) и издавач листе Бока: гласник за опће интересе Бокеља (1908). Био је

доброволац у Балканском рату. Одликован је орденом св. Саве, затим Даниловим крстом и орденом Југословенске круне. Био је предсједник Народног вијећа Котора 1918. године, народни посланик 1931. године, а сенатор 1936. године.

Други свјетски рат провео је углавном у окупаторским затворима, интернацији и повремено на слободи. На основу доступних биографских података може се закључити да је као хуманиста, интелектуалац и родољуб и поред великих животних искушења остао досљедан истинским људским вриједностима и својим идеалима. Лист Бока, више пута, је објавио захвалнице његових пацијената.

Извор: *Црногорски љекари до 1918.* / Михаило П. Миљанић, *Погорица*, 2006.

Др Рудолф Сарделић (1876-1954), адвокат у Котору и Херцег-Новом, државни савјетник у Београду и први одговорни уредник листа Бока. Био је пријатељ Мирка Комненовића и његов сарадник у раду на организовању привредног препорода Боке, а „...поред одличне правне спреме, важио је као добар економиста и врстан организатор“.

Из Миковићевог календара Бока за 1913. годину биљежимо: „Ко је и једном помљиво прегледао хотел Боку, тај са потпуним правом може да честита друштвеном предсједнику г. Мирку Комненовићу и његовом замјенику др Рудолфу Сарделићу, који су знали, хтјели, смјели и могли, а што је најважније и успјели да савладају све оне тешкоће које ометаху градњу овог хотела“. Првих година 20. в., заједно са: Мирком Комненовићем, др Филипом Лазаревићем, браћом Ђуром и Васом Вукотићем, др Јован Стефановићем и др Радојем Јовановићем сврстава се међу најактивније чланове Покрета

за привредни препород Боке Которске. Њиховим залагањем основани су значајни привредни субјекти: најприје, Српска бокешка штедионица (1901), Српска кредитна задруга у Херцег-Новом (1904), затим неколико земљорадничких задруга, Рибарска задруга у Баошићима (1906) и а. д. Бокешка штампарија (1907), посебно важна као предуслов за покретање гласила Покрета, Бока: гласник за опће интересе Бокеља.

На пословима уређивања Листа др Рудолф Сарделић је остао до јуна 1909. године, односно закључно са 98. бројем. За вријеме његовог уредничког рада заплијењена су два броја, 21. и 51. Један од заплијењених текстова односио се на извјештавање о „Афери са бомбама“, а бранилац оптужених у судском процесу је био др Рудолф Сарделић.

Извор: *Мирко Комненовић /Историја Злоковић, Бока: зборник радова из науке, културе и умјешности, Херцег-Нови, бр. 13-14/1982.*

Душан Вукасовић, књијар у Котору и један од присталица, најприје Покрета за привредни препород Боке, а затим и члан Српске народне организације у Боки Которској.

У 99. броју листа Бока обратио се читаоцима кратким саопштењем: „Усљед молбе чланова нашег Главног одбора, примам се од данас издавања и уређивања овога листа. Тврдо увјерен, да ће ме пријатељи наше народне организације у овом подухвату, потпомагати, ја ћу све своје силе уложити око напретка нашега листа, да он буде одговарати сврси, којој је намијењен, бива окупити све Бокеље и на дому и оне, који су раштркани по бијелом свијету у једно коло, те да заједно порадимо за добро и процват наше уже отаџбине“.

Лош једанпут, и то у последњем 153. броју, обраћа се читаоцима: „Кад је основана Српска народна организација у Боки, овај је лист постао њезиним органом и ја сам на молбу мојијех пријатеља чланова Управног одбора наше организације примио на себе тешко бреме: уређивање листа. Као што је познато организација се је распустила и ја данас, после кратког разговора растајем се са овим листом као његов издавач и уредник. Лист прелази од сада у боље руке и са другијем правцем и ја га најтоплије препоручујем досадашњим претплатницима. Свијем, онијем, који су ми за вријеме мога уређивања при руци били, не могу а да им овом пригодном јавно не речем: хвала. Понесећи се ласкавијем и незаслуженијем ријечима са

којијем сам био обасут у многим писмима, која сам примио са разних страна приликом мога доласка на уредништво, овимјем изразујем моју особиту благодарност. Растајући се данас, као издавач и одговорни уредник овог првог политичког листа у Боки шаљем свијем пријатељима мојијем и нашега листа скромни поздрав, желећи „Боки“ да цвјета и напредује, те да и унапријед послужи циљу, зашто су је и покренули њезини пожртвовани оснивачи“.

Иако је Душан Вукасовић читаоцима топло препоручио Лист и пожелио успјешан рад настављачима, 153. број је, нажалост, био последњи.

Извор: Бока: власник за оиће интересе Бокеља, Кошор, 1908/1909.

Организатор и издавач:

**ЈУ ГРАДСКА БИБЛИОТЕКА И
ЧИТАОНИЦА ХЕРЦЕГ-НОВИ**

Трг Херцег Стјепана 6
85340 Херцег-Нови
+382 (0)31 321 900
+382 (0)31 324 328
e-mail: biblhn@t-com.me
www.bibliotekaherceg-novi.org.rs

Покровитељ:

**ОПШТИНА
ХЕРЦЕГ-НОВИ**

Аутор:
Невенка Митровић
Ликовна опрема:
Воислав Булатовић

Херцег-Нови, октобар 2008.

Штампа:
Биро Конто
Тираж:
300

БОЖА